

7. Lynets M. M. Osnovy metodyky rozvytku rukhovykh yakostei: [navchalnyi posibnyk]. / M. M. Lynets. – L.: Shtabar, 1997. – 207 p.

Коваленко Н.Л., Прищеп Т.В.
Дніпропетровський державний інститут фізичної культури і спорту

АНАЛІЗ СОЦІАЛІЗАЦІЇ СТУДЕНТІВ У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ ФІЗКУЛЬТУРНОГО ПРОФІЛЮ В ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ

В роботі представлені результати дослідження із соціалізації студентів у Дніпропетровському державному інституті фізичної культури і спорту в процесі вивчення іноземних мов. На основі отриманих даних була створена експериментальна адаптивна модель рівнів сформованості іноземно-мовної комунікативної компетенції студентів-спортсменів.

Ключові слова: соціалізація, характеристика педагогічного процесу, навчання іноземній мові.

Коваленко Н.Л., Прищеп Т.В. Анализ социализации студентов в высших учебных заведениях физкультурного профиля в процессе изучения иностранных языков. В работе представлены результаты исследования по социализации студентов в Днепропетровском государственном институте физической культуры и спорта в процессе изучения иностранных языков. На основе полученных данных была создана экспериментальная адаптивная модель уровней сформированности иностранно-речевой коммуникативной компетенции студентов-спортсменов.

Ключевые слова: социализация, характеристика педагогического процесса, обучение иностранному языку.

Kovalenko N.L., Pryshchepa T.V. The analysis of students' socialization in higher educational institutions of athletic type while studying foreign languages. The results of the survey of students' socialization at Dnipropetrovsk State Physical Culture and Sport Institute in the process of learning foreign languages are presented in the research. Based on the data an experimental adaptive model of the levels of foreign-language communicative competence of students-athletes has been established. It is noted that the study of foreign languages contributes to such areas of professional activity as familiarization with new technologies, scientific hypotheses and trends, outstanding innovation in science, technology and sports; establishing contacts with foreign companies, enterprises, educational institutions; raising the level of professional competence. That is the reason why modern education focuses on foreign language competence within professional communication. It was emphasized that teaching student athletes to communicate in foreign language adapted under strict methodological organization of teaching material, stating the principles of humanization can be used for the purpose of professional socialization of students in higher educational establishments of an athletic type. We believe that scientific and methodical method of learning foreign languages in sport is to be schematized and adapted to the social and professional communication. It is important to identify the interest of student athletes in a particular language, and find the solution in real communication and important language contexts of the country and abroad. We offer the organization of professionally oriented teaching methods and approaches, for example: complex tasks to study a foreign language during sports training with the performance of certain movements, and fixing them using a foreign language. In case of the implementation of the proposed system model of mastering foreign languages at an adaptive level in the practice of teaching students and teachers will receive significant methodological assistance and effective leverage in ensuring the successful socialization of students at the professional level and providing optimized training process at sports teaching universities. The research started to develop key aspects of socialization of students in higher educational establishments of an athletic type in the study of foreign languages. Continuation of research during the educational process and further analysis of scientific and methodical method of teaching foreign languages in sport is assumed.

Key words: socialization, characteristics of the teaching process, learning a foreign language.

У сьогоднішньому суспільстві професійну компетентність випускника спортивного вишу визначає не тільки обсяг теоретичних та практичних знань із спеціалізації, але й рівень володіння іноземною мовою, який має бути достатнім для успішного функціонування у ситуаціях професійного іншомовного спілкування. Тому, проблема навчання іноземній мові для спілкування у професійній сфері у межах вишу, а особливо спортивного, є дуже актуальною. У цей же час, коректне спілкування (яке містить у собі придбані навички читання, письма, мовлення, аудіювання, полілогізованої комунікації) має спиратися на спеціалізовані та продумані підходи та методики викладання іноземних мов з опорою на психолого-педагогічну соціалізацію студентів-спортсменів. Зазначимо, що така «спеціалізована» методика у спортивно-педагогічному виші залежить від специфіки мислення студентів, яка зумовлюється обранням ними виду спорту.

Мета роботи: створення оптимального адаптивного напрямку вивчення іноземних мов у спортивному спрямуванні на ґрунті спеціально розробленої методики викладання.

Методи та організація дослідження. В провідних зарубіжних методиках викладання іноземних мов вчені виділяють соціалізацію студентів у процесі вивчення іноземної мови, як один з головних акцентів у викладанні іноземної мови «студенти мають бути простимульовані тим, щоб розширювати власні індивідуальні горизонти (individual horizons)» [1], «бачення мови та розвивати власні навички мислення іноземною мовою (thinking skills)» [2]. Цікавою є й така думка: «...іноземна мова (головним чином – англійська) грає – ключову роль у виховній системі та житті світової спільноти будь-яких націй» [3].

Зміни, які відбуваються нині у ВНЗ України, суттєво позначаються на процесі соціалізації студентів до нових умов життєдіяльності. Виходячи з сучасних умов життя студентства, ми констатуємо, що процес соціалізації, який включає в себе механізми соціально-психологічної адаптації та відповідає динаміці розвитку особистості, суспільства і держави стає визначальним. Особистість студента як об'єкта соціалізації, на якого спрямована дія, може одночасно бути і суб'єктом соціальної дії в системі суспільних відносин. Це двосторонній процес, який забезпечує саморозвиток суспільних стосунків, збереження їх структурної

цілісності, що визначає спрямованість життя людини і дає їй можливість для самореалізації. На цьому етапі завершується соціалізація через систему освіти, закладаються основи подальшої соціалізації в самостійній професійній діяльності, а також коригуються життєві цілі на подальший самостійний життєвий шлях [4].

Головним об'єктом наших спостережень та наукових досліджень є студенти ДДІФКіС, які є особливою соціальною категорією молодих людей, що навчаються. Підготовка студентів у спортивному вищому навчальному закладі представляє собою процес вторинної соціалізації після соціалізації у рамках спортивної діяльності, яка забезпечує не тільки подальший розвиток особистісних якостей, але й набуття індивідом необхідних для практики професійних знань і навичок, формування професійних, світоглядних і громадських якостей майбутнього фахівця; розвиток професійних здібностей, як передумову подальшої самостійної професійної творчості; становлення інтелекту і стабілізацію рис характеру; перетворення мотивації та всієї системи ціннісних орієнтацій; формування соціальних цінностей у зв'язку з професіоналізацією. Тобто, під час навчання у ВНЗ фізкультурного профілю відбувається процес соціалізації студента як у особистісному, так і у професійному плані. Демографічні та інтелектуальні характеристики студентської молоді роблять цю соціокультурну спільноту однією з найбільш ресурсномістких суспільних груп бо вік і освіта є найважливішими соціальними ресурсами. Динамічність і відносно високий рівень організованості студентів робить привабливою цю групу для різного роду впливу.

У педагогіці процес соціалізації розглядається у зв'язку з розумінням суті виховного процесу. Основними його учасниками у ВНЗ є студенти і викладачі, які забезпечують формування особистості як професійно значущої одиниці. У процесі життєвої взаємодії під впливом соціальних залежностей, різних впливів виховного характеру у студентів створюється уявлення про світ, формуються навички діяльності, принципи поведінки, розвиваються психічні якості особистості. У результаті студенти стають підготовленими до участі в суспільному та професійному житті. На тлі зростаючої конкуренції освітніх послуг, загострення демографічної ситуації в країні підвищується значущість професійного вибору студентів, потягу до самовираження та реалізації свого потенціалу. Свідоме визначення майбутньої професійної діяльності може стати підґрунтям для успішної соціалізації студентів в період навчання. Реалізація цього напрямку можлива в межах побудови інтегрованої багаторівневої системи освіти. Отже, удосконалення процесу соціалізації має стати одним з першочергових завдань ВНЗ фізкультурного профілю [4].

Результатом соціалізації студента спортивного ВНЗ є: вироблення і трансформація власної системи поглядів на життя та ціннісні орієнтири, формування життєвого ідеалу; засвоєння культури людських взаємин і соціально-професійних функцій; формування індивідуального стилю навчально-професійної діяльності та власної моделі моральної поведінки; опанування професійною діяльністю та формами ділового спілкування [7].

Враховуючи, що комплексний розвиток усіх рівнів спілкування досягається, по-перше, за умов організації не лише парних, а й групових комунікативних взаємодій (при цьому рекомендується організовувати і особистісно-групове спілкування, тобто виступи перед аудиторією з повідомленнями, доповідями та ін.); по-друге, постійною зміною умов спілкування (його контексту – місця, часу, простору, кількості співбесідників, розважального настрою комунікативних ситуацій та ін.); по-третє, можливе поєднання міжособистісного й групового спілкування з предметно-практичною діяльністю та її прогнозування; по-четверте, виправдане надання своєрідної допомоги партнеру: підтримання його темпу мовлення, стимуляція його активності, створення обстановки дружності та невимушеності [5, с. 165], тому успіх навчання іноземним мовам у неможливих спортивних вищих можна побачити в постійному урахуванні таких факторів як:

- мотивація,
- наявність цілі,
- внутрішній інтерес.

Ці фактори робитимуть процес пізнання захоплюючим для студентів-спортсменів, підвищать темпи та обсяг засвоєння матеріалу, знімуть або зменшать навчальне навантаження.

Все це, на наш погляд, є складовими комунікативної компетентності, яка «включає саме міжкультурне іншомовне спілкування, комплекс певних компетенцій: мовленнєву, мовну або стратегічну, соціокультурну, дискурсивну та стратегічну» [6]. Однак не можна не впевнитися у тому, що так звана актуалізація, інтенсифікація та мовна інтеграція – кінцевий пріоритет у адаптованій методиці іноземної мови – це мовна/мовленнєва компетенція; тоді студент-спортсмен повинен додержуватися та адаптуватися під такі положення, а саме:

Знати:

1. роль іноземної мови та зарубіжної культури у сучасній системі навчання;
2. зміст іншомовної освіти, її пізнавальні, розвиваючі, виховні аспекти;
3. цілі та закономірності навчання іноземній мові;
4. основні методичні категорії (зміст, принципи, методи, засоби).

Володіти:

1. сучасним методам навчання іноземною мовою;
2. аспектами навчання іноземній мові (фонетика, лексика, граматики);
3. професійними основами мовленнєвої комунікації (аудіювання, читання, говоріння, письмо);

Так, у спортивному виші, якщо взяти до уваги попередні пункти щодо бажаних знань та вмінь студентів-спортсменів на адаптивному рівні, викладач іноземної мови повинен вміти:

1. творчо підходити до рішення методичних задач;
2. методично та грамотно підходити до планування педагогічного процесу;
3. здійснювати диференційний підхід при навчанні іноземній мові;
4. враховувати психологічні здібності студента-спортсмена;
5. аналізувати та оцінювати підручники з іноземної мови вітчизняних та зарубіжних авторів-методистів;
6. аналізувати передовий педагогічний досвід;

7. здійснювати особистісно орієнтований підхід при навчанні іноземній мові;
8. використовувати ефективні прийоми, інтерактивні та аудіовізуальні технології навчання;
9. коректно та правильно сполучати види робіт з мовним матеріалом у цілях формування фонетичних, лексичних, граматичних навичок з роботи по розвитку основних видів мовленнєвої діяльності;
10. послідовно поєднувати навчання та виховання, використовувати поза аудиторні форми роботи;
11. використовувати різні форми контролю.

Така своєрідна структура і є головною мотивацією для навчання іноземним мовам у немовних (спортивних) вишах взагалі.

Навчання іноземній мові у вищих навчальних закладах фізкультурного профілю має свої особливості та потребує ретельного перегляду багатьох факторів, адже студенти немовних спеціальностей часто не бачать сенсу в оволодінні іноземною мовою поряд з провідними дисциплінами, а тому мають дуже низьку мотивацію до її вивчення. При мінімальній кількості годин, відведених на вивчення іноземної мови в спортивному ВНЗ, аудиторні заняття доводиться присвячувати в основному вивченню відібраного граматичного та лексичного матеріалу, тобто формуванню передовсім лінгвістичної компетенції, а також навчанню професійного читання. Дуже важко розвинути достатню усно-мовленнєву комунікативну компетенцію студентів у немовному ВНЗ, тим більше, що рівень володіння мовним матеріалом студентів-першокурсників, як правило, дуже низький. У зв'язку з цим перед викладачем постає проблема пошуку методів та прийомів заняття, підвищення психологічної комфортності процесу навчання. Тому, на заняттях студентам слід надавати можливість використовувати мову в реальних життєвих ситуаціях. Це, своєю чергою, допоможе їм навчитися використовувати лексичний запас та граматичні форми для вираження власних думок.

Результати дослідження та їх обговорення. Аналіз наукових джерел з досліджуваної теми привів до конструктивних висновків-положень про те, що до сих пір не вироблені єдині, які б сприймалися усіма вченими, положення про визначення критеріїв, показників та рівней володіння іноземними мовами (англійська, німецька, французька) у немовних вишах, головним чином, у спортивно-педагогічних. На нашу думку потрібно вирізняти студентів-спортсменів на певному адаптивному рівні володіння ними іноземною мовою, а саме нами пропонується скласти експериментальну «АДАПТИВНУ МОДЕЛЬ», як з боку психології так й педагогіки, рівнів сформованості іноземно-мовної комунікативної компетенції студентів-спортсменів: зазначимо, що перший рівень (вихідний) це той, з яким приходять майже всі студенти до спортивного вишу, останні два рівні (системний та продуктивний) мають бути досягнуті під час експерименту:

1. Вихідний рівень:
 - a) особистісно-значимий сенс одержання знань з метою використання їх у власній практиці відсутні;
 - b) мотиви навчання носять ситуативний характер;
 - c) знання не систематизовані.
2. Системний рівень:
 - a) знання систематизовані;
 - b) аспекти навчання виділені;
3. Продуктивний:
 - a) процес одержання знань усвідомлюється як особистісно значуща потреба;
 - b) знання носять більш глибокий, багатоаспектний характер;
 - c) намагання найбільш адекватно реалізувати себе має втілюватися у само визначену адаптовану систему вивчення іноземної мови у спортивному (професійному) напрямку.

У подальшому дослідженні ми введемо систематизовані дидактично-методичні підходи до адаптованих рівнів, які матимуть відповідні їм показники:

1. Реконструктивно-варіативний рівень:
 - a) вміння прослухати інформацію та відреагувати на питання;
 - b) встановити контакт з іншими студентами груп на іноземній мові для організування спільної діяльності;
 - c) розповісти на іноземній мові про засвоєне;
2. Частково-пошуковий рівень:
 - a) прослухати подану інформацію на іноземній мові, виділити основну думку про те, що прослухано;
 - b) вміти скорочувати прослухану інформацію;
 - c) вміти відібрати речення, які містять у собі головну та додаткову інформацію;
 - d) вміти виділяти ключові слова з тексту;
3. Трансформаційний рівень:
 - a) вміти знайти у тексті підтвердження або спростування певних фактів, подій;
 - b) вміти дати обґрунтування запропонованого тексту чи статті;
 - c) вміти скласти план до тексту у формі стверджувальних, або питальних речень.
4. Творчий рівень:
 - a) володіти читанням, письмом, мовленням;
 - b) вміти виявити компоненти нового отриманого знання;
 - c) вміти відбирати з різних джерел інформацію, необхідну для рішення практичних (головним чином – мовленнєвих) завдань;
 - d) вміти оцінювати отриману інформацію на новизну та практичну цінність;

Такі підходи на рівні психолого-педагогічної адаптації представляють безсумнівний інтерес. Але, якщо посылатись на попередні факти теоретичного аналізу, ми доходимо до висновку, що за для успішності й результативності навчального процесу у спортивно-педагогічних вишах пропонується використовувати наступні критерії:

1. володіння мовними знаннями:
 - a) граматику іноземної мови;

- b) спортивно орієнтованим діапазоном вокабуляра.
2. готовність до мовленнєвої взаємодії:
- a) вміння слухати;
- b) розуміти й швидко реагувати на інформацію, що сприймається.
3. готовність до творчої діяльності:

a) рівень мотивації, пізнавальної та творчої активності студентів спортсменів.

Дослідження адаптивних критеріїв неможливі без показників, а саме суттєвих у навчанні ознак. До показників мають пред'являтися наступні вимоги:

- об'єктивність;
- вимірність;
- можливість легко оперувати у педагогічному процесі.

Тому запропонована нами система так званих критеріїв успішності й результативності на адаптованому рівні володіння іноземною мовою пропонує визначити показники, на основі яких оцінюватиметься рівень володіння іноземною мовою, а також рівень пізнавальної та творчої активності студентів-спортсменів.

Перший критерій передбачає наявність таких показників, як рівень володіння лексичними одиницями та граматичними структурами.

Другий критерій, який оцінює готовність до мовленнєвої взаємодії, проявляється у наступних субпоказниках:

- рівень володіння усіма видами мовної/мовленнєвої діяльності;
- вміння реалізувати свої потреби в іншомовному спілкуванні за допомогою різних мовних засобів.

У якості показників третього критерію доцільно використовувати мотиваційно-цілісне відношення до іноземної мови, вміння творчо використовувати отримані знання у практичній діяльності, спроможність до варіювання знаннями.

В разі втілення запропонованої системної моделі оволодіння іноземними мовами на адаптивному рівні у практику викладання студенти і викладачі отримають суттєву методичну допомогу та ефективний важіль у забезпеченні успішної соціалізації студентів на професійному рівні та забезпеченні оптимізованого навчального процесу у спортивно-педагогічних вишах.

Висновки. Проведені дослідження започаткували розробку головних аспектів проблеми соціалізації студентів у вищих навчальних закладах фізкультурного профілю в процесі вивчення іноземних мов. Передбачається продовження науково-дослідної роботи протягом навчального процесу та подальший аналіз науково-методичного методу навчання іноземним мовам у спорті.

Література

1. Aceto Stefania, Pondi Claudio, Marzotto Paola. Pedagogical Innovation in New Learning Communities (An in-depth Study in New Twelve Online Learning Communities). European Commission, Joint Research Centre, Institute for Prospective Technological Studies: Luxembourg: Publications Office of the European Union / Stefania Aceto, Claudio Pondi, Paola Marzotti. – European Union, 2010. – 134 p.
2. Andrews S. Teacher Language Awareness (Cambridge: Language Teaching Library) / Stephen Andrews. – Cambridge University Press, 2007. – 232 p.
3. Dr. Patel M. F., Draveen M. Jain. English Language Teaching (Methodik, Tools & Techniques) / Dr. M. F. Patel, M. Jain Draveen. – E. 566, Valshali Nagar, Near Akashwani Colony, Jaipur, 2008. – 191 p.
4. Жоголева О.Р. Современный процесс социализации студенческой молодежи // Социально-экономические проблемы трансформационной экономики: Сб. материалов. – Тюмень: Вектор Бук, 2006. – Вып. 3. – С. 217 – 220.
5. Китайгородская Г.А. Некоторые обязательные характеристики интенсивного обучения иностранным языкам / Г.А. Китайгородская // Сб. науч. тр. МГПИИЯ им. М. Тареза. – Вып. 133. – М., 1979. – С. 127 – 155.
6. Кошова Л.С. Лекційно-практичний експрес-курс з методики викладання іноземних мов: Навчальний посібник. / Л.С. Кошова. – Дніпропетровськ, ДНУ, 2008. – 65 с.
7. Лавриченко Н.М. Педагогічні основи соціалізації учнівської молоді в країнах Західної Європи: Автореф. дис. ... д-ра пед. н.: 13.00.01 [Електронний ресурс] / Ін-т педагогіки АПН України. – К., 2006. – 39 с.

Коваленченко В.Ф., Степаненко Р.В.

**Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова,
ДУ «Національний інститут фізіатрії і пульмонології ім. Ф. Г. Яновського
Національної Академії медичних наук України»**

ЭФЕКТИВНІСТЬ ЛФК ТА МАСАЖУ В РАНЬОМУ ПІСЛЯОПЕРАЦІЙНОМУ ПЕРІОДІ ПРИ ХІРУРГІЧНОМУ ЛІКУВАННІ ТУБЕРКУЛЬОЗУ ТА ІНШИХ ЗАХВОРЮВАНЬ ЛЕГЕНЬ

У статті показано ефективність застосування лікувальної фізкультури та масажу в ранньому післяопераційному періоді при хірургічному лікуванні туберкульозу та інших захворювань легень.

Ключові слова: лікувальна фізкультура, туберкульоз, фізична реабілітація, масаж, структурно-функціональні порушення.

Коваленченко В. Ф., Степаненко Р. В. Эффективность ЛФК и массажа в раннем послеоперационном периоде при хирургическом лечении туберкулеза и других заболеваний легких. В статье показана эффективность применения лечебной физкультуры и массажа в раннем послеоперационном периоде при хирургическом лечении туберкулеза и других заболеваний легких.

Ключевые слова: лечебная физкультура, туберкулёз, физическая реабилитация, массаж, структурно-